

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בוס ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

ל"ז האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמור - להחנינו - לרוחשני.

שם ושארית לדברים

גליון תקי"א | ראה

פרשת ראה חידוש ה

ביאור דברי המדרש שבזכות נתינת המעשרות לתלמידי חכמים זוכים לעשירות

בפרק י"א דסנהדרין (צ, ב) כל המחזיק בתורה ה' יש לו מנה, ואין נוהגין מתנה לכהן עם הארץ.¹ וכל המהנה תלמיד חכם מנכסיו, הוא מתעשר ויש לו הרבה טובה.²

והמעשר נתן לישראל כדי שכלם יזכו לתורה, שעל ידי המעשר הכהנים והלוים יכולים ללמד התורה, נמצא שכל ישראל גרמו זאת התורה, ויעץ חיים היא למחזיקים בה³ (משלי ג, יח).⁴

ביאור המדרש

ע"י המעשר מרבה תורה ומקבל שכר רוחני לעולם הבא

ואם כן אמר המדרש ושמחת בכל הטוב על כרחך דמיירי בטובת העולם הבא דהינו התורה, שהרי טובות עולם הזה כבר נאמרו בפסוקים הקודמים, ועוד דלא שייך בהם כל כך שמחה, ואינם ראויים להקרא טובה בסתם. ומשום הכי פירש דמיירי בזכות התורה שהוא גורם במעשרותיו.⁵

מדרש ילקוט (שמעוני) על פסוק (דברים יד, כב) 'עשר תעשר', ושמחת בכל הטוב⁶ (דברים כו, יא), אין טוב אלא תורה, דקתיב (משלי ד, ב) 'כי לקח טוב נתתי לכם', לפיכך משה מזכיר את ישראל 'עשר תעשר', עכ"ל.

והוא תמונה, דמה ענין תורה למעשר.

הקדמות לביאור המדרש

ומלבד מה שכתבנו לעיל בסמוך (ראה ג)⁷, עוד יש לומר, במה שכתבו המפרשים דיש חלוק בין מה שהקב"ה מבטיח על ידי עצמו ובין מה שהבטיח על ידי שליח או נביא. שמה שהקב"ה מבטיח בעצמו יכול לחזור בו, שהקב"ה עושה מה שטוב לו, מה שאין כן אם הוא על ידי שליח לא יוכל לחזור בו, שאם יחזור מההבטחה יאמרו שהשליח או הנביא שקר הוא, עכ"ל.⁸

ובדברי הימים (ב, לא, ד) כתוב ויאמר לעם ליושבי ירושלים לתת מנת הכהנים והלוים למען יחזקו בתורת ה', ואמרינו

פרי שמשונו

א. עשר תעשר את כל תבואת ארץך היצא השדה שנה שנה. ב. הפסוק מדבר על החמביא בכורים, וזה לשון הפסוק: ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך. ג. זה לשון: ועוד יש מי שנוהג להפריש המעשר מן הרווח (ממסחר וכדומה) וחולקו לעניים בני טובים ולעמלי תורה, כי הראשי תבואת של עשר תעשר הוא עמלי תורה, ובה תעשר. ד. ראה דברי הרמב"ם (בהקדמותו לפירוש המשנה, ד"ה והחלק השני בענין חמביא, וכן בהלכות יסודי התורה פ"י ה"ד) אבל מה שפחד יעקב אמר שהבטחו ה' בטוב באמרו לו (בראשית כח, טו) ויהנה אנכי עמך וכו', ומצאנו שפחד מן יספה שנאמר (שם לב, ח) ויירא יעקב מאד וכו', ואמרו חכמים בזה שפחד מחטא חמור שיתחייב עליו השמדה, והוא אמרו (ברכות ד, א) קסבר שמא יגרורו החטא, משמע מזה שאפשר שיבטיח ה' טובה ויכריעו העונות ולא יתקיים אותו הטוב. דע שאין זאת אלא במה שבין ה' לנביא, אבל חלילה שיאמיר ה' לנביא להבטיח לבני אדם טובה בסתם ולא תתקיים אותה הבטחה, לא יתכן דבר זה, לפי שלא היה נשאר לנו במה לאמת את הנבואה. ה. מנת – חלק, כלומר תרומות ומעשר שהם חלק הכהנים. ו. למען יחזקו – כאשר לא יהיו טרודים לפנסתם יחזקו בתורת ה' בדבר העבודה המוטלת עליהם (מנחות דוד). ז. כפי שכתב שם המהרש"א (ד"ה כל המחזיק בתורה כו') נראה לי לפרש ד'למען יחזקו' וגו' קאי על הנותן המנה כדרך שאמרו חז"ל ע"י חיים היא למחזיקים בה⁹ (משלי יח, יח), לעוסקים בה לא נאמר, אלא מחזיקים בה, דהיינו המסייעים ומחזיקים לתורה ונותנין ללומדי תורה כגון המעשרות ללוי ולכהן. ולזה הוזכר על הנותן לחזיק בתורת ה' בנתינתו, שיתן כדי שילמדו הכהנים ולויים על ידו. ח. כמובא בברכות (מב, א): אמר אביי אף אנו נאמר תתן לתלמידי חכמים ברכה, שנאמר (בראשית ל, כז) ויברכני לך, איבעית אמינא מחטא שניאמר (שם לט, ח) ויברך ה' את בית המצרי בכל יוסי. וראה בספר החינוך (מצוה שצח): והמחיה משרתי האל בממונו, ברכת השם יתברך תנוח עליו בכל אשר יש לו, וזהו אומרו זכרונם לברכה (אבות פ"ג מ"א), מעשרות סיגי לעושר. ט. על ידי המעשר. י. סיכום ההקדמות: אין הקב"ה חוזר מהבטחתו על ידי שליח. נתינת התרומה ומעשרות דוקא לתלמידי חכמים. על ידי נתינת התלמידי חכמים, מעשרים. יא. מנותן מעשר, וזכה לתורה ונחשב שלומה תורה בעצמו. יב. טובות העולם הזה אינה הנאה רוחנית שיושבים ומומדים תורה לפני השמירה. וזה הפירוש ושמחת בכל הטוב: היינו בתורה שיהיה לך בעולם הבא. יג. לשון הפסוקים (ט-ו): ויבאנו אל המקום הזה וינין לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש, ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ויחננת לפני ה' אלקיך והשתחית לפני ה' אלקיך. יד. 'הטוב' סתם מדבר על הטובה האמיתית של לימוד התורה בעולם הבא, ונתבאר וזהו ראיות לזה, א, שטובות העולם הזה נאמרו כבר מקודם. ב, סתם טובה, אינה טובת העולם הזה, ולא שייך בטובות העולם הזה כל כך ידי שמחה. יז. והו' ושמחת בכל הטוב – בתורה שנתנה בעולם הבא, וזה מידה כנגד מידה שנתת מתנות ומעשרות לכהן וגרמתי לריבוי תורה. ונתבאר כאן, שזכה לתורה מידה כנגד מידה שיעיף לתורה, וכן הוא בליקוט ראובני (בפרשתן בשם סודי רז): מי שנותן בחייו ללומדי תורה וגומל חסד עמו, אף על פי שהוא עם הארץ, כשמת לומדים אותו.

הטעם שבמעשר מותר לנסות את ה'

ואפֿשר שְׁזָהוּ הַטַּעַם שְׁדוּקָא בַּמַּצּוּה זֶה שְׂרִי
לְנִסּוּיֵי הַקֶּבֶ"ה (תענית ט, א) דְּכָתִיב
(מלאכי ג, י) 'וּבְחִנּוּנֵי נָא בְּזֹאת', לְפִי שְׁזָה נִקְרָא
כְּמוֹ מַה שְּׁמַבְטִית עַל יְדֵי נְבִיא וְשְׁלִיחַ שְׁאִינוּ
יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ.

וְעַל כֵּן מֹשֶׁה מְזַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל 'עֲשׂוּ
תַעֲשׂוּ, דְּהִינּוּ עֲשׂוּ בְּשִׁבִּיל שְׁתַּתְעֲשׂוּ,
שְׁבֻדָּאֵי תַתְקִים הַבְּטָחָה זֶה שְׁתַּתְעֲשׂוּ, שְׁאֵם
לֹא הָיִיתָ מִתַּעֲשׂוּ, הָיִיתָ אוֹמֵר שְׁזָה הַכֶּהֱן אוֹ
הַלֵּוִי לֹא לָמַד אוֹ אִינוּ רָאוּיִם, וּבְשִׁבִּיל זֶה
לֹא נִתְעַשְׂרָתָּ.

סיכום המאמר:

ללמוד תורה, חייב להתעשר, שאם לא, יאמרו
שכהנים ולווים אלו אינם לומדים או שאינם הגונים.
זוהי תמצית המדרש: 'וְשִׁמְחָתָ בְּכָל הַטּוֹב',
בזכות שנתן מתנות לכהן והרבה תורה, יזכה לטובה
העולם הבא ללמוד שם תורה בעולם הבא, שהרי אֵין
טוֹב אֶלָּא תוֹרָה, דְּכָתִיב 'כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם'.
לְפִיכָךְ מֹשֶׁה מְזַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל עֲשׂוּ תַעֲשׂוּ, ודרשו
חז"ל שיזכה גם בעולם הזה להתעשר, ובדאי
שתבוא הבטחה זו שיתעשר, מפני שזה נחשב
הבטחה על ידי שליח, שאם לא יתעשר יאמרו
שהכהן או הלוי לא למד או שלא היה ראוי.

ולפי זה מובן למה דוקא במצוה זו מותר
לנסות את הקב"ה, כי הוא מוכרח לתת כדי שלא
יהיה בזיון לכהן שיאמרו שאינו תלמיד חכם.

כדי להבין דברי חז"ל, יוקדם, שטעם מצות
המעשר, כדי שעל ידי שיתנו המעשרות לכהנים
וללויים לומדי התורה, יוכלו להרבות בלימוד התורה,
כמו שמצינו שיש מתנות כהונה שנותנים אותם רק
לכהן תלמיד חכם ולא לכהן עם הארץ. נמצא
שנתינת המעשרות גורמת לריבוי תורה וזוכה בזה
לעולם הבא ככתוב 'ושמחת בכל הטוב'.

והמהנה תלמיד חכם מנכסיו, וכן הנותן
מעשרות לתלמיד חכם, מתעשר ויש לו הרבה טובה,
מפני שמרבה תורה. עוד יש להקדים, שאף שמה
שהקב"ה מבטיח בעצמו יכול לחזור בו, אמנם אם
ההבטחה היא על ידי שליח, בדאי שתתקיים, שאם
לא, יאמרו שהשליח לא דיבר אמת. לכן הנותן
תרומות ומעשרות לכהנים ולווים, שעל ידי זה יוכלו

אברהם מעל הטבע (לך לך יח)

ביאור הפסוק בהבטחת הקב"ה לאברהם

קִשָּׁה טוֹבָא (קושיה א', ב'), מָהוּ 'הַחוּצָה',
וּמָהוּ 'הַשְּׂמִימָה', הִיָּה לוֹ לִוְמֵר "חוּצָה"
וְ"הַשְּׂמִימָה". (קושיה ג') וּמָהוּ 'אֵם תּוּכַל לִסְפֹּר
אֲתָם, הִיָּה לוֹ לִוְמֵר בְּקִצְרָה כְּשָׂר פְּעָמִים

פְּסוּק (בראשית טו, ה) וַיֹּצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה וְכֹה
[וַיֹּאמֶר הֶבֱטֵ נָא הַשְּׂמִימָה וְסִפֵּר
הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֲתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה
יִהְיֶה זִרְעֲךָ].

פרי שמשון

טו. חוץ מהשכר לעולם הבא, יהיה לו שכר בעולם הזה [ואולי נרמז בכפילות הפסוק, 'עשר' - לעולם הבא, 'תעשר' - בעולם הזה]. טז. כגון המובא
במנחות (יח, ב): רבי שמעון אומר, כל כהן שאינו מודה בעבודה, אין לו חלק בכהונה. דהיינו שאינו מקבל חלק בקדשים. יז. הפסוק מלמדנו שהנותן
מתנות לכהן תלמיד חכם יזכה לתורה, ועל כן הזהיר משה, שיעשר ויזכה להתעשר, והבטחה זו חייבת להתקיים מפני שהיא דומה להבטחה על ידי
שליח, מפני שאם לא יתעשר, יאמר שהכהן או הלוי שקבלו התרומות ומעשרות אינם תלמידי חכמים או שאינם ראויים. יח. שהקב"ה אומר שאפסר
לנסות אותו במצות מעשר, שמי שמעשר, יתעשר. וזה לשון הפסוק: הִבִּיאוּ אֶת כָּל הַפֶּעֶשֶׁר אֶל בֵּית הַאֹצֵר וַיְהִי טָרֶף בְּבֵיתִי וּבְחִנּוּנֵי נָא בְּזֹאת אָמַר ה'
צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אֲרָבוֹת הַשָּׁמַיִם וְהַרְיִקוּתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דִּי.

לב, א) שְׁאֵמֶר הַקֶּבֶה לְאַבְרָהָם צֵא
מֵאֲצִטְגִּינִיּוֹת שֶׁלֶף וְכו', וְהִשְׁנִי (ב"ר מד, ב)
שֶׁהוֹצִיא מִחֻלּוֹ שֶׁל עוֹלָם וְהַגְבִּיהוּ לְמַעֲלָה
מִן הַכּוֹכְבִּים. וְעֵדִין הַקְּשִׁיּוֹת הַנִּלֵּל בְּמִקּוֹמָן
עוֹמְדוֹת, דִּהָא בְּיוֹצֵא אוֹתוֹ סָגִי, 'חֻצָּה'
לְמָה לִּי.

'החוצה' מרמז שלא הכניסו בעולם המלאכים

וּאֶפְשָׁר שֶׁבָּא לְרַמֵּז שֶׁהוֹצִיאוּ מִחֻלּוֹ הָעוֹלָם
הַזֶּה וְהַעֲמִידוֹ חוּץ מִחֶלֶק הַשְּׁנִי
מִהֶרְקִיעַ, וְלֹא נִכְנַס בְּמִקּוֹם מְלֻאָכִים רַק
בְּמִקּוֹם הַכּוֹכְבִּים וְהַמַּזָּל, וְלִכְּן אָמַר 'הַחֻצָּה'
רְצוֹנוֹ לומר חוּץ מִמִּקּוֹם הַיָּדוּעַ הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא
(תירוץ קו' א').

השמימה מרמז שאמר לו שנכון מה שראה בעולם הגלגלים

וַיֹּאמֶר הִבֵּט נָא הַשְּׁמִימָה לְרַמֵּז לְעוֹלָם הַזֶּה
הַנִּבְרָא בְּה"א, כִּי בּוֹ יֵשׁ לוֹ רְשׁוֹת
לְהִבִּיט וּלְמַעֲלָה לֹא, שֶׁעוֹלָם הַגִּלְגָּלִים נִדּוֹן
בְּכֻלּוֹ הָעוֹלָם הַזֶּה (תירוץ קו' ב').

'הבט נא, המזל אמיתי, אלא שמעכשיו אינך תלוי בו

וְאַבְרָהָם הָיָה יוֹדֵעַ בְּעֲצֻמּוֹ שֶׁהָיָה
אֶסְטֶרוֹלוֹגוֹס^א גָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
ז"ל^ב (רש"י), וְכִשְׁאָמַר לוֹ הַקֶּבֶה צֵא
מֵאֲצִטְגִּינִיּוֹת שֶׁלֶף הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְקַשֶּׁה בְּעֵינָיו
שֶׁאֵם כֵּן אָבְדָה חֻקָּהּ זֶה וְיִהְיֶה דוֹאָג עַל אֲבוֹד
הַזֶּמֶן שֶׁעָשָׂה לְלֵמַד אוֹתָהּ וּתְמַאֵס נִפְשׁוֹ לְלֵמַד
עוֹד חֻקָּהּ זֶה לְהִבֵּל. לִכְּן אָמַר לוֹ הַקֶּבֶה
'הִבֵּט נָא', כְּלוֹמֵר עֲתָה רֵאֵה וְהִבֵּן כִּי יִשׁוּעָתָךְ

"וְיִהְיֶה זֶרַעְךָ כְּכּוֹכְבִּים הָאֵלוֹ" אוֹ "הִבֵּט נָא
הַשְּׁמִימָה וְרֵאֵה הַכּוֹכְבִּים כֹּה יִהְיֶה זֶרַעְךָ",
וּמָהוּ 'וּסְפֵר'. (קושיה ד') וּמָהוּ 'נָא'.
(קושיה ה') וְעוֹד עַל פֶּסוּק (שם טו) 'וְאַתָּה תְּבוֹא
אֶל אֲבֹתֶיךָ', לְמָה דוֹקָא בְּעֵינָן זֶה בִּשְׁוֹר
שֶׁיַּעֲשֶׂה אָבִיו תְּשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י ז"ל.
וַיִּבְאֵר נָמִי בְּדִבְרֵינוּ הַמְּשֻׁךְ הַפְּסוּקִים.

ב' עולמות, עולם המלאכים, ועולם הגלגלים שבו תלוי העולם

דָּבָר יָדוּעַ הוּא לְחֻקֵּי הַטֶּבַע שֶׁחֵלֶק הַקֶּבֶה
הַשְּׁמִימִים לְשֵׁנֵי חֻלְקִים, חֵלֶק אֶחָד הוּא
עוֹלָם הַגִּלְגָּלִים וְהַכּוֹכְבִּים, וְהַשְּׁנִי אֵין עֶרֶךְ
לִיקָר תְּפָאֲרָתוֹ וְבוֹ נִמְצְאוּ הַמְּלָאכִים וְהַשְּׁרָפִים
וְהַחַיּוֹת וְעַל רֹאשָׁם שְׂכִינֵת אֵל, וְבוֹ נֶאֱמַר (חגיגה
יג, א) 'בְּמִפְּלֵא מְמָךְ אֵל תִּחְקֹר'. וְהַחֵלֶק
הָרִאשׁוֹן נִקְרָא מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית וְבוֹ נִבִּין
גְּבוּרוֹת אֵל וּמַפְעָלָיו אֲשֶׁר אֵין וְתִקֵּן בְּבְרִיאת
עוֹלָמוֹ, וְבוֹ נִמְצְאוּ שְׁמוֹנֶה עָשָׂר גִּלְגָּלִים מֵהֶם
מְקִיפִין וּמֵהֶם אֵין מְקִיפִין כֹּאֲשֶׁר פִּרְשׁ
הַרְמְב"ם ז"ל בְּפֶרֶק ג' מֵהַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה,
וּבְגִלְגָּלִים קְבוּעִים כָּל כּוֹכְבֵי רוֹם, וּמֵהֶם נַעֲשֶׂה
הַמַּזָּל, וְהֵם הֵם הַמּוֹלִידִים בְּרִצּוֹן הַשֵּׁם הַמְּנַהִיג
אוֹתָם 'קוֹר וְחֵם קִיץ וְחֹרֶף יוֹם וְלַיְלָה' (בראשית
ח, כב) עֲשֹׂר עֲנִי חֶרֶב רָעַב שֶׁבַע, וְאֵם כֵּן הַמַּזָּל
תְּלוֹי בְּחֵלֶק הַתַּחְתּוֹן.

שתי הדורות שרשי מביא

וְרַש"י עָלָיו הַשְּׁלוֹם הֵבִיא עַל פֶּסוּק זֶה שֵׁנִי
מִדְּרָשִׁי רַבּוֹתָנוּ ז"ל, הָאֶחָד הוּא (נדרים

א. וְאַתָּה תְּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשִׁלּוֹם תִּקְבֵּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה. ב. 'אֵין ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ כְּשָׁדִים' (טו, ז) 'לִירֵדָה נִתְּנִי' וְגו' (שם יח). ג. זֶה לְשׁוֹנוֹ: וַיּוֹצֵא
אֹתוֹ הַחֻצָּה - לְפִי פְּשׁוּטוֹ הוֹצִיאוֹ מֵאֵחָלוֹ לְחוּץ לְרֹאוֹת הַכּוֹכְבִּים. וּלְפִי מִדְּרָשׁוֹ אָמַר לוֹ צֵא מֵאֲצִטְגִּינִיּוֹת שֶׁלךְ שְׂרִיטָה בְּמִלּוֹת שְׂאִינִךְ עֵתִיד לַחֲמִיד בֶּן,
אֲבֵרָם אֵין לוֹ בֶּן, אֲבֵל אֲבֵרָהִם יֵשׁ לוֹ בֶּן. וְכֵן שְׂרִי לֹא תֵלֵד, אֲבֵל שְׂרֵה תֵלֵד, אֵין קוֹרָא לִכֵּם שֵׁם אַחֵר וְיִשְׁתַּנֶּה הַמִּזֵּל. דְּבַר אַחֵר, הוֹצִיאוֹ מֵאֵחָלוֹ שֶׁל עוֹלָם
וְהַגְבִּיהוּ לְמַעֲלָה מִן הַכּוֹכְבִּים, וְזֶה לְשׁוֹן הַבִּטָּה מִלְּמַעֲלָה לְמַטָּה. ד. שְׁלֹאֲכֹרָה הִיָּה מִסְפִּיק לומר "הַשְּׁמִימִים" וּמְדוּעַ הוֹסִיף אוֹת ה' בְּסוּפָהּ. ה. לְפָנֵי
שְׁהַרְמְב"ם כּוֹתֵב בְּפֶרֶק ג' עַל הַגִּלְגָּלִים, הוּא מְסַכֵּם בְּסוּף פֶּרֶק ב' שֶׁמָּה שֶׁנִּכְתַּב בְּשֵׁנֵי הַפְּרָקִים הָרִאשׁוֹנִים הוּא מַעֲשֵׂה מִרְכָּבָה, אֲבֵל הַגִּלְגָּלִים וְהַמּוֹלִידוֹת
אֵינֵם בְּכֻלּוֹ ז. אֵין הַכוּוֹנֶה בְּהַשְּׁמִימָה לְמִקּוֹם הַשְּׂכִינָה שְׁהִי אֵת זֶה אֵין רְשׁוֹת לַהֲתַבּוֹן וְלִהְיוֹת, אֲלֵא עוֹלָם הַגִּלְגָּלִים שְׁהוּא קָשׁוּר לְעוֹלָם הַזֶּה,
כְּמוֹמֵנוּ בְּאוֹת ה' הַמִּיּוֹתֶרֶת שְׁבוּרָתוֹ לְעוֹלָם הוּא שְׁבוּרָה בְּחִי"א. ז. אֵת חֻכְמוֹת עוֹלָם הַגִּלְגָּלִים. [נָא שִׁידַע, שְׂאִינוּ יָכוֹל לַחְלוּד]. ח. אֶסְטֶרוֹלוֹגוֹס - יוֹדֵעַ
לְרֹאוֹת בְּכּוֹכְבִּים. ט. דְּבַרֵּי אֲבֵרָהִם: אָמַר לְפָנָיו רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם נִסְתַּכְלֵתִי בְּאִיצְטְגִּינִיּוֹת שֶׁלִּי. י. 'אֵין הוּא לְשׁוֹן עֲכָשִׁיו, כְּמוֹכָא בְּתַרְגּוֹם הַרְבֵּה פְּעָמִים.

ועוד רמז לו על גליות ישראל, שהיו ככוכבים שיעלו מלמטה למעלה ולא יאבד נצחם, שהרי באותו מעמד ברר אברהם את הגלות לבניו תמורת הגיהנם (ב"ר מד, כא), ולא תאמר שבגלות הראשון בלבד יהיה כך ולא בשאר הגליות, אלא אלא יהיה זרעך כאשר הכוכבים עולים ויורדים וחוזרים ועולים לעולם, כך בניך יעלו ויורדו ויעלו לעולם (תירוצן קו' ג').

האמין בה' שלא יעזוב

והוא האמין בה' (בראשית טו, ו') שאמר לו שלא לעזוב אותם, ויחשבה לו צדקה³², וזהו מה שאמרנו ז"ל (גישן פח, א) על פסוק (דברים ד, כה) 'ונשונתם בארץ, צדקה עשה עמנו שהקדים להגלותנו³³, והביאו נמי רש"י עליו השלום (שם)'.³⁴

פרי שמשונו

יא. בהטב השמימיה יש תשובה לטען שיש אברהם, שהוא עד עכשיו למד חכמת הכוכבים, וראה שישנו יכול להוליד, ועכשיו שהקב"ה אמר לו שיווליד, חשב שאולי לא טוב עשה שלמד חכמה זו שהרי אינה נכונה, שלפי החכמה אינו יכול להוליד ורקב"ה אמר לו שכן יוליד. ועל זה ענה לו הקב"ה 'הבט נא השמימיה' שיכול להמשיך להביט, וכאן יש ענין מיוחד שיווליד משום שהקב"ה משנה לו השם. וביטא' מרומי שרק עכשיו המזל משתנה לו בעקבות שינוי השם. יב. ראה במועד קטן (נח, א): אמר רבא: חיי, בני ומווני, לא בזכותא תליא מילתא, אלא בזכותא תליא מילתא. ובתוספות בשבט (קנו, א): אין מזל לשרא' - והא דאמר רבא בשולחי מוסיק (כת, א) בני חיי ומווני לאו בזכותא תליא מילתא אלא בזכותא תליא מילתא, מכל מקום על ידי זכות גדול משתנה אבל פעמים שאין המזל משתנה, כדאמר ביבמות פרק החורץ (נ, א) זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו (דאין מזל לשרא'). יג. מתורץ, שהפסוק מלמד מהו המקום המדויק שהקב"ה הוציא אותו, שלא הוציאו לעולם המלאכים אלא לעולם הגלגלים. וזה נלמד מ'מהוצא' שהוא חוץ מהמקום הנכבד והתורה. ואמר לו להביט 'השמימיה' שביט מלמעלה למטה לעולם הגלגלים. ואינו צריך להתחרטל על שעסק בעולם ולפעמים יורדים, ויכול להביט ולהמשיך להתעסק בחכמה זו, כי חכמה זו נכונה ומה שראה שם שלא יוליד, זה נכון, רק כאן על ידי שהקב"ה ישנה לו השם ישתנה לו המזל. וזה מה שאמר לו 'הבט נא' דהיינו עכשיו משתנה המזל, אבל לפני כן באמת מולך היה שלא תוליד. יד. הקיסר אמר לרבן גמליאל מה החידוש בהקב"ה שכתוב אצלו (תהלים קמו, ד): 'מונה מספר הכוכבים', הלא גם הוא יכול לספור. הביא רבן גמליאל קצרה עם תובשים וסיבב אותם ואמר לו לספור אותם, אמר לו הקיסר שיעמיד אותם כדי שהוא יוכל לספור, אמר לו רבן גמליאל הרקיע גם כן מסתובב כך. וזה לשון הגמרא, אמר ליה קיסר לרבן גמליאל כתיב 'מונה מספר לכוכבים' מאי רבותיה? אנה מצינא למימנא כוכבי, אייתי תבשיל, שדינחו בארביאל וקא מהדר לכו, אמר ליה מנינחו, אמר ליה אוקמיניה, אמר ליה רקיע נמי הכי הדא. טו. אולי צריך לגרוס: כה. טז. נראה מדבריו, שגם את הכוכבים אי אפשר לספורם מחמת שאין כח באדם לספורם, ולא בגלל שאין להם קי. יז. לכן אמר לו יספור הכוכבים, והרמוז בזה, כמו שאותם אי אפשר לספור מחמת שעולים ויורדים תמיד, כך אצל בני ישראל לא יוכלו לספור מפני שירבו מאוד. ולפני זה באמת גם לישראל יש מספר, שהרי לכל נבואה יש מספר. אלא שבא לומר שהם רבים כל כך שמאוד קשה לספור אותם. יח. נתבאר על פי הרעיון הנ"ל באופן אחר, שהלמוד מהכוכבים הוא שלפעמים הוא עולים ולפעמים יורדים, כך בני ישראל אף אם ירדו בגלות, מכל מקום יחזרו ויעלו. וכלשון הפסוק (בראשית מו, ד): 'אָנֹכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרָיִם וְאָנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה וְגו'.' וראה במגילה (טו, א), דרש רבי יהודה בר אלעזר וכו', אומה זו מושלה לעפר ומשוּלה לכוכבים, כשהם יורדו ויורדו עד עפר, וכשהם עולים ועולים לרקיע. וברייח' (על עין עטק) שם: לפי שפיתול של ישראל מאריך, הוא סימן לקימתם ועלייתם עד לרקיע, שהם מושלו לעפר בירידתו ומיד עולים שמשולו לכוכבים (ש-אחרי ירידת הכוכבים בגלגל המזלות, מיד עולים). יט. נדרש הפסוק: **וְסֵפֶר הַכּוֹכָבִים** ואף שאי אפשר לספורם, ברצוני לומר לך, כמו **שם תוכל לספור אותם** שאינך יכול לספור, משום שהם יורדים ועולים, **בה' יהיה זרעך**, לפי הפירוש הראשון, שהיו הרבה מאוד. לפי הפירוש השני, אף אם ירדו בגלות, יחזרו לעלות ולצאת מהגלות. כ. וְהָאֵמֶן בְּה' וְיִחְשְׁבֶהָ לוֹ צִדְקָה. כא. לפי פירוש זה, האמין בה', מדבר על כך שיחזרו מהגלות. כב. שאברהם החשיב את מה שהקב"ה לא יעזוב את בני ישראל בגלות, לצדקה שעושה איתם, וכן הוא ברמב"ן בדרך זו. כג. יתכן כוונת רבינו, שהיו ואברהם איבנו האמין בהקב"ה ויחשבה לו 'הקב"ה עשה חשבון שאם ישראו בגלות עד שתי שנים, לא יצאו, ונעשה עמם' צדקה' להגלות שתי שנים. ובגמרא שם מובא שני ביאורים מה 'הקב"ה בגלות. א. שהקדים את גלות 'היוכינ', היות שניקל התורה היתה כבדל, כך שהגלגלים מאריך ישראל יפגשו בבבל את התלמידים חכמים מגלות צדקיה וילמדו תורה מפיהם. ב. שעל ידי כך לא יאבדו בגלות, ראה בהערה הבאה. כד. זה לשונו: ונשתתם - רמז להם שישלחו ממנה לשון שמונה מאות וחמשים ושתיים שנה, ממנין 'ונושנתם'. והוא הקדים והבליט לשון שמונה מאות וחמשים והקדים שתי שנים לנושנתם, כדי שלא יתקיים בהם (פסוק כו) 'כי אבד תאבדון', וזהו שטאמר (דניאל ט, יד) 'וישקוד חי' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק חי' אלקיני, צדקה עשה עמנו שמהרה להביאה שתי שנים לפני זמנה.

ביאור כפילות מתנה וירושא

אחר כך אמר (בראשית טו, ז) 'וְיֹאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֹר כְּשָׂדִים לְתֶת לָךְ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ'. וְקָשָׁה, דְּלִתַּת מִשְׁמַע מִתְּנָה, וְלִרְשָׁתָהּ מִשְׁמַע יִרְשָׁה.

מעלת הירושא, שאם לא יעברו על התורה א"י תהיה שלהם

וַיֵּשׁ לומר, שֶׁהֲצָרְכוּ הַשְׁתִּי לְשׁוֹנוֹת כְּדִי לִיפּוֹת כּחוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְזָרְעוֹ, לְפִי שְׁאָרֶץ יִשְׂרָאֵל נִתְּנָה לָהֶם עַל מִנַּת שִׁקְיָמוֹ אֶת הַתּוֹרָה כְּדִכְתִּיב (תהלים קה, מה) 'בְּעֶבֶר יִשְׁמְרוּ חֻקֶּי' וְכוּ'.¹ וְאִם הָיָה נִוְתָּנָה לָהֶם בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה בְּלִבָּד, כֹּל זֶמֶן שֶׁלֹּא יִקְיָמוּהָ מִמֶּשׁ אֵינֶם זֹכִים בְּאוֹתָהּ מִתְּנָה וּמִדַּת הַדִּין הִיטָה יְכוּלָה לְקַטְרֵג, וְעַלִּיהֶם לְהַבִּיא רָאִיָּה שִׁקְיָמוֹהָ. דְּאִיתָא בְּשִׁלְחַן עָרוֹף חֲשׁוֹן מִשְׁפָּט סִימָן רמ"א סְעִיף י', הָאוֹמֵר לְחַבְרוֹ הָרִנִּי נִוְתָן לָךְ כֶּךָ וְכָךְ עַל מִנַּת שִׁתְעֲשֹׂה דְּבָר פְּלוּנִי, עַל הַמְקַבֵּל לְהַבִּיא רָאִיָּה שִׁקְיָם תִּנְאוּ, עכ"ל.

וְהַקְבִּ"ה אֲדַרְבָּא אֵינוֹ רוֹצֵה לְהַגְלוֹתָם מִמִּנְהָ אֲלֵא כְּשִׁיעֲבָרוּ עָלֶיהָ לְגַמְרִי, כְּדִכְתִּיב (דברים יא, טז) 'הַשְּׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסִרְתֶּם וְעֲבַדְתֶּם' וְכוּ', וְאֵז 'וְאֲבַדְתֶּם' וְכוּ'.² מִשְׁעַם קָנֵס וְעָנֵשׁ, הָאֵם אֵם לֹא יִקְיָמוּהָ וְאִף לֹא יַעֲבְרוּ עָלֶיהָ, הוּא רוֹצֵה לְחַשֵּׁב אוֹתָם כְּבִינוּנִיִּים 'וְרַב חֶסֶד' מִטָּה כְּלָפִי חֶסֶד (ר"ה יז, א). וּמִשׁוֹם הֵכִי מְצִינוֹ בַּתּוֹרָה (שמות ו, ח)

וְנִתְּנָתִי אֶתָּה לָכֶם מוֹרְשָׁה³, מוֹרְשָׁה דְּוָקָא וְלֹא מִתְּנָה⁴.

נִצְרָךְ לִמְתָּנָה מִשׁוֹם שְׁאִין אַבְרָהָם יְכוּל לְרִשֵּׁת אֶת אֲבִיו

אֲמַנָם כָּאֵן לֹא הָיָה יְכוּל לומר לְשׁוֹן יִרְשָׁה לְחִוְדִּיָּה, שֶׁהָיָה אַבְרָהָם הָיָה גֵר, וְאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין דִּף י"ז (ע"ב), אָמַר רַבָּא גוֹי יוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו דְּבַר תּוֹרָה, גֵר אֶת הַגּוֹי מְדַבְּרִי סוֹפְרִים, גוֹי אֶת הַגּוֹר וְגֵר אֶת הַגּוֹר אֵינוֹ לֹא מְדַבְּרִי תּוֹרָה וְלֹא מְדַבְּרִי סוֹפְרִים⁵.

וּלְפִיכָךְ שָׁאֵל אַבְרָהָם (בראשית טו, ח) 'בְּמָה אֲדַע כִּי אֵינִי שְׂנֵה' עֲדִין אֵינִי יוֹדֵעַ בְּמָה אֵינִי שְׂנֵה, יוֹדַעְתִּי שְׁאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּחִלְקוֹ שֶׁל שָׁם נִפְלָה כְּשִׁחְלַק נָח אֶת הָאָרֶץ לְבָנָיו (שם יב, ו בְּרִשִׁי), וְאֲבֹתִי יִרְשׁוּ מֵאֲבֹתֵיהֶם מִדִּין תּוֹרָה שֶׁהָיָה גוֹי אֶת הַגּוֹי יוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו דְּבַר תּוֹרָה, אֲבָל אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ כִּיצַד אֵינִי שְׂנֵה, שָׁאֵם אֲבִי יִהְיֶה גַם הוּא גֵר צָדֵק אֲזִי גֵר אֶת הַגּוֹר אֵינָה יִרְשָׁה אֲפִלּוּ מְדַבְּרִי סוֹפְרִים, וְאִם אֲבִי לֹא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִהְיֶה גוֹי לֹא תִהְיֶה יִרְשָׁה אֲלֵא מְדַבְּרִי סוֹפְרִים⁶.

לֵכֵן הוֹצִרְנוּ שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת

וּמִשׁוֹם הֵכִי הֲצָרְכוּ שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת שֶׁמִּשְׁמַעוֹתָם הוּא כֶּךָ, 'לְתֶת לָךְ' בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה, וְרִאיוֹיָה הִיא לָךְ וְלֹא לְאַחֲרִים⁷ אֲפִלּוּ בִּירְשָׁה לְפִי שִׁקְיָמָתָ כֹּל הַתּוֹרָה, מֵה שְׁאִין כֵּן הָאֲחִירִים. וּבְנִיָּה שִׁיְהִיו הוֹרְתָם וְלִדְתָם בְּקִדְשָׁה, יִזְכּוּ בָּהּ

פרי שמשונו

כה. לשון הפסוקים: (מד) וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גוֹיִם וַעֲמַל לָאֲמִים יִירְשׁוּ, (מה) בְּעֶבֶר יִשְׁמְרוּ חֻקֵּי וְתוֹרֹתָיו וְנִצְרוּ חֻלּוּיָהּ. וּבְרִד"ק: בְּעֶבֶר יִשְׁמְרוּ חוֹקֵי וְתוֹרֹתָיו - עַל תְּנֵאִי שִׁישְׁמְרוּ חוֹקֵי וְתוֹרֹתָיו נִתְּן לָהֶם אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה (דברים לא, כ) 'כִּי אֵבִיאֲנֹךְ אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבוֹתָי' וְגו', שָׁאֵם לֹא יִשְׁמְרוּ חוֹקֵי וְהִיא לֹאכּוֹל וְיִגְלוּ מִן הָאָרֶץ. **כו.** לשון הפסוקים (טו-יז): הַשְּׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסִרְתֶּם וְעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם, וְחָרָה אִף חִ' בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשְּׁמִימִים וְלֹא יִהְיֶה מִסַּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וְאֲבֹדְתָם מִתְּרָה מִעַל הָאָרֶץ חֻטְבָּה אֲשֶׁר חִ' נִתְּן לָכֶם. **כז.** וְהַבִּיתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יְדִי לְתֶת אֶתָּה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְעִשְׂקָב וְנִתְּנָתִי אֶתָּה לָכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי חִ'. הַחֲבֵדל אֵם נִתְּן לָהֶם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁה אוּ בְּמִתְּנָה, שָׁאֵם הִיא יְרוּשָׁה לֹא יוֹצִיא אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִמֶּה רַק אֵם עֲבָר עַל הַתּוֹרָה לְגַמְרִי, וְאִם הִיא מִתְּנָה הֵם צָרִיכִים לְהַבִּיא רָאִיָּה שֶׁהֵם שִׁקְיָמוֹ אֶת הַתּוֹרָה כְּדִי שִׁתְשָׁאֵר בִּידֵם, וְאִם אֵינֶם מְקִיִּימִים אוֹתָהּ בְּשִׁלְמוֹת, כְּבִר אֵינֶם זֹכִים בְּמִתְּנָה. לֵכֵן נִתְּן לָהֶם אֶת הָאָרֶץ בִּירוּשָׁה, כְּדִי שִׁתְשָׁאֵר שִׁלְחָם אִף אֵם לֹא יִקְיָמוּהָ לְגַמְרִי, וְרַק אֵם יַעֲבְרוּ עֲבִירוֹת לְגַמְרִי אוּ הַקְבִּ"ה יִקַּח מִמֶּה אֶת הָאָרֶץ. **כט.** נִמְצָא, שֶׁאַבְרָהָם שְׁחִיָּה גֵר, לֹא יְכוּל לְרִשֵּׁת אֶת אֲבִיו שְׁחִיָּה גֵר, וְיִכָּל לְקַבֵּלָהּ רַק בְּתוֹרַת מִתְּנָה. וְהוּא גֵר, אֵינוֹ יְכוּל לְרִשֵּׁת אֶת אֲבִיו, שָׁאֵם אֲבִיו גֵר, אֵינוֹ יְכוּל לְרִשֵּׁת אֲפִילוּ מְדַבְּרִי סוֹפְרִים, וְאִם אֲבִיו גֵר אֵינוֹ יְכוּל לְרִשֵּׁת מִדְּאוּרִיתָא אֲלֵא מְדַבְּרִין. **לא.** לְאַחֲרִים - אֲחִיו נָחוֹר, וּבְנֵי הָרָן.

חזר וילקחה מהם וגרשם משם, אלא הכל הוא רמז על העתיד שיחיו המתים^ט ויתן לאברהם עצמו את הארץ^י. ומכל מקום לגבי בניו שיך לשון 'נתתי' בלשון עבר, שכבר בעת התחיה כבר נתנה להם פעם אחרת מחיים^{יא}.

עוד ביאר בפסוק 'ואתה תבוא'

עוד על 'ואתה תבוא אל אבתיך בשלום' (בראשית טו, טו), פירש רש"י למדך שעשה תרח תשובה. מקשים העולם, איך אנו למדים מכאן שתרח עשה תשובה, דאם כן היה לו לומר 'ואתה תבוא אל אביך'. ואם נאמר שכל האבות יעשו תשובה, קשה על רש"י למה אמר שתרח לבדו עשה תשובה הלא אף משאר האבות יש לומר כן.

מהלשון 'אבותיך' מוכח שתרח עשה תשובה והועיל גם כאן

ונראה דקיימא לן (סנהדרין קד, א) דברא מזכי אבא, ואם היה אומר 'ואתה תבוא אל אביך' בשלום לא הייתי אומר שעשה תרח תשובה, אלא שבזכות אברהם שהיה בנו של

משום ירשה דוקא וזהו 'לרשתה', ובזה לא יהיה כח למדת הדין לקטרג עליהם אם לא יקיימוה לגמרי^{יב}.

היות שתרח התגיר ניתן א"י דוקא לאברהם ולא לבניו האחרים

וזהו שסמך כאן 'ואתה תבוא אל אבתיך בשלום' בשרו שיעשה תרח תשובה, כפרוש רש"י ז"ל (תירוצ קו' ה')^{יג}.

'ונתתי' ל' עבר, שכל התניה לאברהם היא עבור בניו

ומשום הכי 'כרת את אברהם ברית לאמר לזרעך נתתי' (פסוק יח)^{יד}, והרי עדין לא נתן, שעדין היתה ביד הכנענים והיה לו לומר "אתן". אבל הואיל שהנתינה זו שעשה לאברהם היתה דוקא לתועלת בניו כדי שהם יירשנה אחר כך ממנו וינצלו מן הקטרוג, לפיכך אמר 'נתתי'^{טו}.

ביאר ב' יתן לאברהם לעתיד, ואצל בניו שייך ל' עבר

ועוד יש לומר^{טז}, שפיתן שדכרו של הקב"ה לא ישוב ריקם^{טז}, ומתחלה (פסוק ז) אמר 'לתת לך את הארץ הזאת' צריך שיתקיים דברו^{טז}, ומה שחזר לומר 'לזרעך נתתי' דהינו מה שנתן לבניו אינה נקראת מתנה גמורה שהרי

פרי שמשונו

לב. לכן דוקא לאברהם היה בלשון מתנה ככתוב 'לתת לך', שהיות והיה גר, לא יכל לרשת את אביו שהיה גוי או גר. והוא שקיים התורה, אכן יכל לקבלה במתנה, כמובאר שבשביל לקבל מתנה צריך לקיים כל המצוות. אמנם ישראל יכל לרשת את אברהם, ויכל רק לרשת ולא לקבל מתנה, היות ולא תמיד שמרו המצוות, ואם היה באופן של מתנה היה צריך להלקח מהם. **לג.** שהיות ותרח נהיה גר, אין יכולים בניו הגוים לירשו. ועל כן בחר הקב"ה לתת את הירושה לבנו אברהם בתורת מתנה. **לד.** לשון הפסוק (בראשית טו, יח): ביום ההוא קרת ה' את אברהם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנחל גדול נהר פרת. **לה.** משום שכל מה שנתן לאברהם, הוא עבור בניו. ונמצא שאצלם התניה מתחלת כבר בימי אברהם, שהוא קבלה במתנה, והם ירשו אותה ממנו. **לו.** בביאור הפסוק (בראשית טו, ז) החובא לעל: ונאמר אילו אני הי' אשך הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה. וקשה, מהו לזרעך נתתי, והרי עדיין לא נתן. **לז.** על פי הפסוק (ישעיה נה, יא): כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי. **לח.** שיתנה לאברהם בדוקא, מלבד מה שנתן לוירו. **לט.** ראה באלשיך: רצה הקדוש ברוך הוא להראות את אברהם, איך בתחית המתים ישוב אברהם ויירש את הארץ וכו'. ובזה יאמר הלא את עצמך נדרתי לתת את הארץ, שהוא אחר התחייה. אל תתמה על התחייה מהעפר, כן גדולה היא מניעתי מן האש שלא ישרפ, ממניעתי מן העפר שלא יכלך. והנה אני הי' אשר הוצאתיך מאור כשדים כאילו מהחיות אפר החייתך, ובהו תבטח לתת לך את הארץ הזאת לך בעצמך. כי מי שקיימך מהחיות אפר שלא בטבע, יקיימך מהחיות עפר. וזהו אומר לתת לך שהוא לו לעצמו ואין זה רק אחר התחייה. **מ.** שיעקר נתינת ארץ ישראל היא לעתיד לבוא, שאת תנתן בשלמות ארץ עשרה עממין. וראה בפרשת דרכים (דרכ הקדוש - דרוש שביעי): והענין כך הוא, שבתחלה כרת ה' ברית עם אברהם אביו לתת לו ארץ עשרה עממין כדכתיב ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת וגו', ומנה שם עשר אומות, ופרש"י, ולא נתן להם אלא שבעה גוים וחשלה אדום ומואב ועמון והם קנינו וקדמוני עתידים להיות ירשה לעתיד לבוא שנאמר אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעם. והכי אמרין בבראשית רבה (מד, כז) וזה לשון: ר' חלבו בשם ר' אבא בשם ר' יוחנן, כך עלה בדעתו של מקום להנחיל להם לישראל ארץ עשרה עממין את הקניני ואת הקניני ואת הקדמוני, והואיל ולא יכו להם, לא נתן להם אלא ארץ ז' עממין את החתי ואת הפרזי וגו', וכו', אבל אדום ומואב ועמון לא נתן להם בעולם הזה וכו', אבל לימות המשיח יחזירו ויחיו לישראל כדי לקיים מאמרו של הקדוש ברוך הוא, ע"כ. **מא.** אכן גם לאברהם בעצמו ניתן ארץ ישראל, וזה בזמן תחית המתים, וזה עיקר המתנה משום שיעקר המתנה היא מה שניתן לאברהם עצמו. ואז יהיה שייך אצל בניו לזרעך נתתי משום שלחם זה כבר יהיה פעם שניה.

כבר עשוי ותכף ומיד היה יכול להוליד^מ.

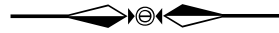
אצל שרה שנצרך להוריד אותו י, לא נחשב כעשוי

ואף על פי שרש"י עליו השלום כתב שם (בראשית טו, ה) נמי, שרי אינה יולדת אבל שרה תלד^מ, ולא מצינו שילדה עד שבא הדבר לידי גמר שקראה שרה^ט. יש לומר דלא דמי, שבשם אברהם היה לו להוסיף בו ה"א, ואמירתו של הקב"ה היא כאלו כבר עשויה, שזה"א יש לה נחת רוח להדבק בשמו של אברהם. אבל בשרי היה צריך לסלק ממנה היוד, ויוד עצמה לא היתה רוצה לזון משם הצדקת הזאת, כדאמרין בפירק חלק (קו, א), יוד שנטל משרי עמד וצוח כמה שנים עד שבא יהושע והוסיף לו, ועין לעיל בפירשה זו (חידוש י).

נוסף ה"א, שראוי לצאת מהמזל בשביל שקיים ה' חומשים

והטעם שבתוספת אות ה"א יהיה יכול להוליד. נראה שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"ג רטו, ב), שכשישפאל קבלו התורה יצאו מתחת המזל ואין מזל לישראל, ואף אברהם שקיים כל התורה בלה ראוי הוא לצאת מהמזל^מ. ולכן הוסיף לו אות ה"א, לומר שבשביל שקיים ה' [חמשה] חמשי תורה יצא מן המזל^נ, ויציא אותו החוצה ה"א - חוצה^נ.

תרח הועיל אף לתרח לישב בשלוה. אבל עתה שאומר אל אבותיך ואין אנו יודעים ששום אחד מהם עשה תשובה, וזכות הבן אינו מועיל אלא לאביו דוקא ולא לאבי אביו^נ, על כרחין צריך לומר שתרח עשה תשובה, וזכותו של תרח הועיל לאבא של תרח לפי שבא מזכי אבא, ומשום הכי אמר קרא אתה תבוא אל אבותיך בלשון רבים, ומוכח שפיר מהכא שתרח עשה תשובה^מ.

ביאורים בפסוק ויוצא אותו

עוד יש לדרקק על (בראשית טו, ה) 'ויוצא אותו החוצה הנ"ל, שפרש רש"י אברם אינו מוליד אבל אברהם מוליד^מ. ומקשים העולם, והלא כבר נולד לו ישמעאל קדם שיקרא לו אברהם^מ.

אצל אברהם נחשב כעשוי ומיד יכל להוליד

ומלבד מה שתצרו המפרשים ז"ל, נראה שזה יובן עם מה שפרש רש"י שם בסמוך (בראשית טו, יח), 'לרצף נתתי' - אמירתו של הקב"ה כאלו היא עשויה, עכ"ל. ואף כאן כשאמרו ז"ל (ב"ר מד, י), אברהם מוליד והריני מוסיף לך אות על שמך וכו', הרי הוא כאלו

פרי שמשונו

מב שהרי שם בגמרא אמרו שלא מנ את המלך אמונ בין הרשעים שאין להם חלק לעולם הבא מפני זכות בנו יאשיהו, אבל את מנשה אביו של מנחם, ולא הועיל לו זכותו של יאשיהו בן בנו. **מב**. ממה שכתוב ואתה תבוא אל אבותיך, מוכח שאין הכוונה רק לתרח אלא גם לאביו של תרח, ומוכח שתרח עשה תשובה והועילה זכותו לאביו. אך אם היה כתוב 'לאביו' לא היה ראייה שתרח עשה תשובה, כי הייתי אומר שזכותו של אברהם הועילה לאביו. **מד**. ויוצא אותו החוצה - וכו', ולפי מדרשו אמר לו צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן, אברם אין לו בן אבל אברהם יש לו בן, וכן שרי לא תלד, אבל שרה תלד, אני קורא לך שם אחר וישתנה המזל. **מה**. שהקב"ה יוציאנו החוצה בברית בין הבתרים שאנו היה בן שבעים וחמש, וישמעאל נולד לו כשהיה בן שמונים ושש, והוספת האות ה' לשמו היתה בגיל תשעים ותשע, ונולד יצחק כשהיה בגיל מאה. **מו**. ביום ההוא ברת ה' את אברהם ברת לאמר לרצף נתתי את הארץ מאנר מנחם מנחם עד הנחך תלד נחך פרת. **מז**. שכבר בברית בין הבתרים אמר לו הקב"ה שיוסיף לו את האות ה', ולכן יכל להוליד ישמעאל, אף שלא הוסיף בפועל עד גיל תשעים ותשע. **מח**. שזה נאמר לה כבר בברית בין הבתרים. **מט**. לאחר שנתבאר, שהיות וכבר בברית בין הבתרים הקב"ה אמר לאברהם שיוסיף לו האות ה', נחשב כבר שהוסיף לו, ויכל להוליד. אם כן מדוע אצל שרה שנס עליו אברהם האות ה' את כן מדוע היא לא הולידה עד שפועל החליפו לה את האות ה' באות ה' נ. היות שהאות ה' לא רצתה לרדת משרי ובקשה שלא וירידו אותה, אינו נחשב כעשוי. **נא**. לשון הוזה"ק: כל בריין דעלמא קודם דאתייחבת אורייתא לישראל הוו תליין במזל ואפילו בני חיי ומוזני, אבל בתר דאתייחבת אורייתא לישראל אפיק לון מחיבת דכבאי ומזלי. דא אוליפטא מאברהם, בנין דהוו עתידין בנין לקבלא ה' מאברהם דהיי חמשה חומשי תורה, דאתמר בה (בראשית ב', ד) 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם' בה' בראם, אמר לאברהם בנין האי ה' דאתוסף בשמן השמים תחתך וכל ככביא ומזלי דנהיין בה', ולא עוד אלא דאתמר בה (שם מו, כט) 'חיי לך זרע ורעותם' בה"א, 'כי ביצחק יקרא לך זרע' (שם כא, יב). **ביאור**: קודם שניתנה התורה לישראל היו כל בריות העולם תלויות במזל ואפילו בני חיי ומוזני, אבל אחר שניתנה התורה לישראל הוציאם מחיוב הכוכבים והמזלות. זה למדנו מאברהם, מפני שהיו עתידים בניו לקבל ה' מאברהם שהיה חמשה חומשי תורה, שנאמר בה 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם' בה' בראם, אמר לאברהם מפני ה' זו שנוספת בשמן השמים תחתך וכל הכוכבים והמזלות שמאירים בה, ולא עוד אלא שנאמר בה 'חיי לך זרע ורעותם' בה"א, 'כי ביצחק יקרא לך זרע'. **נג**. האות ה' מרמזת שהיות וקיים את כל התורה כולה שמורו בה' חומשים, וזה לצאת מהמזל. **נז**. זה הרמז בהחוצה, משום שקיים ה' חומשים דהיינו את כל התורה כולה, ראי הוא לצאת חוצה מהמזל ולהוליד.

סיכום החידוש:

לְרִשְׁתָּהּ, שנאמר לשון מתנה ולשון ירושה.

יוקדם, שיש חילוק בין מתנה לירושה. שאת ארץ ישראל הקב"ה נתן מתנה רק אם עושים רצונו לגמרי, וכשאינו עושים רצונו לגמרי הקב"ה יגלה אותם. וירושה היינו אף כשאין עושים רצונו, וכל זמן שלא ועברו לגמרי על התורה, עדיין תהיה הארץ שלהם. ולפי זה, ראוי לאברהם לקבל מתנה את ארץ ישראל, משום שהוא לא יחטא. אמנם בניו שיחטאו, ראויים לקבל בירושה דוקא.

עוד חילוק יש בין מתנה לירושה, שהגר אינו יכול לרשת את אביו הגוי מהתורה אלא מדברי סופרים, ואם אביו התגייר אינו יכול לירשו כלל. ונמצא לפי זה שאברהם אינו יכול לקבל מאביו בירושה.

וזה מה ששאל אברהם 'בְּמָה אֵדַע כִּי אֵירֶשֶׁתָּה', שהרי איני יכול לירש את אבי.

והשיב לו הקב"ה 'לָתֶת לְךָ', שאכן אתה תקבלה בתורת מתנה, משום שקיימת כל התורה. ודוקא לך, שאתה לא חוטא. אמנם אצל בניך שיכולים לרשת אותך, כתוב דוקא 'לְרִשְׁתָּהּ', שאתה תוריש להם. כדי שאף אם יחטאו, ישאר להם הארץ, כל זמן שלא יחטאו לגמרי.

*

ולכן נסמך כאן 'וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם', וברש"י שהקב"ה בישר לאברהם שתרם יעשה תשובה, נמצא שאין בניו הגוים אינם יכולים לירשו, ונתן הקב"ה את ארץ ישראל לאברהם דוקא בתורת מתנה.

ובזה מדויק הפסוק 'כִּרְתָּ אֶת אֲבֹרְהָם בְּרִית לֵאמֹר לְזֶרְעֶךָ נְתַתִּי', ותמוה מדוע כתוב 'ונתתי' בלשון עבר. אלא שמה שהקב"ה נתן לאברהם בעבר בימי בית הבתרים היה עבור בניו, כדי שאחר כך הם ירשו את הארץ ממנו, ואז ייצלו מהקטרוג באם יעשו עבירות.

פירוש נוסף, שאמר 'נתתי' משום שבתחיית המתים אז אברהם יקבל בעצמו את ארץ ישראל. וזה מה שאמר 'לָתֶת לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת' שלך זו תהיה פעם ראשונה, אמנם 'לזרעך נתתי' שלהם כבר היה פעם אחת עוד לפני תחיית המתים.

*

נתבארו כמה ענינים ודיוקים בפסוק 'וַיִּוְצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִבֵּט נָא הַשְׁמַיִמָּה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אֲם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זֶרְעֶךָ'.

מה שכתוב 'וַיִּוְצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה' היינו שיש בשמים שני עולמות, העולם אין שבו אין ערך ליקר תפארתו, שם המלאכים והשרפים, ולשם הקב"ה לא הביא את אברהם, אלא לעולם הגלגלים, שם יש את הכוכבים והמזלות. ולכן 'וַיִּוְצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה', שלכאורה מיותר 'החוּצָה', אלא בא ללמד מהו המקום המדויק שהקב"ה הוציא אותו, שהוא עולם הגלגלים הנמוך יותר מעולם המלאכים, וזה נלמד מ'החוּצָה' שהוא חוץ מהמקום הנכבד והנורא.

וַיֹּאמֶר היות שאתה מעל הכוכבים הִבֵּט נָא מלמעלה למטה הַשְׁמַיִמָּה לעולם הגלגלים. ולכאורה אות ה"א של השמימה מיותר, אלא מרמז על העולם הזה שנברא בה"א, שעולם הגלגלים נכלל בעולם הזה.

והיות שכן, יכול אברהם להתחרט על שעסק בחכמת המזלות, שהרי הוא היה חכם גדול בחכמת המזלות, וראה שאינו יכול להוליד, ועכשיו הקב"ה אומר לו שכן יוליד, דלא כמו שראה. ועלול הוא להתחרט על שעסק בחכמת המזלות, שנראה שאינו נכון. לכן אמר לו הקב"ה הִבֵּט נָא - עכשיו, שרק עכשיו ישתנה מזלך על ידי שינוי השם, אבל לפני כן באמת היה מזלך שלא תוליד. ואף אצל הצדיקים ישנו למזל, ואף להם לא תמיד הקב"ה משנה המזל.

וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אֲם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם, ותמוה הלשון. אלא שלא בא לומר שאין מציאות כזו לספור הכוכבים. אלא, כמו שאת הכוכבים אי אפשר לספור מפני שיורדים ועולים כל הזמן בסדר המזלות, כך קשה לספור את בני ישראל מפני ריבויים. וכן לומדים מהכוכבים לימוד נוסף, שאחר ירידתם הם עולים, כך ישראל, לאחר שירדו בגלויות, יעלו.

והפסוק הבא 'וְהָאֵמִין בַּה' שלא יעזבם בגלות, 'וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צִדְקָה' שאברהם חשב זאת להקב"ה לצדקה שהקב"ה לא עזב את ישראל בגלות, וחשב פעולות שעל ידי הגלות לא יכלו ויאבדו חלילה.

*

וכדי להבין הפסוק 'וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׁדִּים לָתֶת לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת

שבזכות אברהם זכה אביו. אמנם מכך שכתוב 'אתה תבוא אל אבתיך' בלשון רבים, מוכח שתרח עשה תשובה, ובן מזכה אביו, ולכן יכול תרח לבוא אל אביו, ונמצא שאברהם יבוא אל 'אבותיו' בדוקא, אביו ואביו אביו.

עוד ביאור בפסוק 'ואתה תבוא אל אבתיך בשלום', וברש"י, למדך ששעשה תרח תשובה. ונלמד זאת, היות שכלל הוא שהבן מזכה את אביו. ונמצא שאם היה כתוב 'ואתה תבוא אל אבתיך' בשלום לא היה ראייה שאביו עשה תשובה, כי הייתי אומר

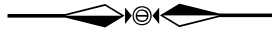

תנא דבי אליהו (רבה פ"א)

עשר תעשר

נפשי, שאין לך סם חיים למלאך המות אלא מדת צדקה בלבד, שנאמר כי יגרתי וגו' (דברים ט, יט), ושנו חכמים במשנה, שכל המקיים נפש אחת מעלין עליו כאילו קיים עולם מלא (סנהדרין פ"ד מ"ה), ואומר 'מתן כסתר יכפה אף' (משלי כא, יד).

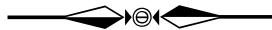
מי שיש לו תלמיד חכם בשכונתו, ויודע בו שהוא קורא לשם שמים ושונה לשם שמים, והיה זנו ומכלכלו ומפרנסו, נמצא מקיים את ת"ח את אשתו ואת בניו, ואת כל הקורין ושונין עימו, עליו הוא אומר (תהלים נה, יט) 'פדה בשלום

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אליהם אשר אנכי מצוה אתכם היום (דברים יא, כו) הנפש כאומרו (ישעי' נ"ה) שמעו ותחי נפשכם, והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאת ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה.

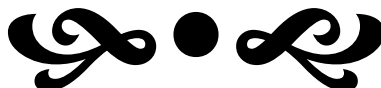
את הברכה אשר וגו'. אמרו 'את', להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה' עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא אשר תשמעו כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה

שפתי כהן

צדקה כפול, נתון נתן, פתוח תפתח, הענק תעניק, ולזה ונתנו ויתנו שתי פעמים. (פ' כי תשא)

המרבח בצדקה משפיעין לו לתת עוד צדקה וכל שמרבה בצדקה משפיעין לו לעשות צדקה, ולזה תמצא כל ציווין של

לימוד יומי מהספר הקדוש יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקירא, מחצב סנפירא וכו', כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמהור"ר משה.

פרשת ראה

לכולם מה חידוש היה לכם בעולם ההוא בתורה, אשרי מי שאומר לפניו חידושי תורה, כמה שמחת עושה, הקב"ה אוסף את הפמליא שלו ואומר שמעו חדושי תורה שאמרה נשמתא זו של פלוני, וכולם מעמידים דיבור זה בשתי הישיבות, הם למטה והקב"ה למעלה חתם לאותו דיבור כו', וכששאלם הקב"ה ולא משיבים ושותקים, אז חיות הקודש מה כתוב [כו'].

ושם בעמוד ב' מסיים המאמר, ובגין כך זכאה איהו מאן דנשמתא בשבת אסחידת קמי מלכא על חדושי דאורייתא, וקודשא ב"ה וכל פמליא דיליה וכל אינון נשמתין דצדיקא דהוו בגן עדן כולוהו מתעטרין בההוא מלה, תו שמענא בוצינא קדישא דכמה יקר על יקר ועטרה על עטרה מתעטרין לאבוא דההוא בר נש נשמתא דאמר קודשא ב"ה איתכנשו למשמע חדושי ומלין חדתין דאורייתא משמיה דפלוני בר פלוני, כמה אינון דנשקין על רישיה, כמה צדיקא מעטרין ליה כד נחתין, זכאה חולקהון דכל אינון דמשתדלין באורייתא יומא דשבתא משאר יומין [ומפני כך אשרי מי שהנשמה בשבת מעידה לפני המלך על חדושי התורה, והקב"ה וכל פמלייתו וכל אותם נשמות הצדיקים שהיו בגן עדן כולם מתעטרין בדיבור זה, שוב שמעתי הנה הקדוש שכמה כבוד על כבוד ועטרה על עטרה מתעטרין לאביו של אותו אדם שם, בשעה שאמר הקב"ה האספו לשמוע חדושים ודיבורים חדשים של התורה משמו של פלוני בן פלוני, כמה הם שנושקים על ראשו, כמה צדיקים מעטרים אותו כשיוצאים, אשרי חלקם של כל אותם שעוסקים בתורה יום השבת יותר משאר ימים]. עד כאן לשונו.

ובודאי הקב"ה אינו בא בטרוניא עם בריותיו לחדש דווקא חידוש נפלא מאוד, אלא לפי שכלו יהולל איש, איש אל משא שכלו ורוח מביתו יטוף, הן לברר איזה דינא דגמרא לפי האמת על פי פירוש תוספות ומפרשים, או לחדש פירוש אמתי בפסוק של תורה נביאים וכתובים. גם נראה לי ברור, אם חושב אדם איזה שעה ביום שבת קדש לחדש בשכלו איזה בהנהגה טובה בעבודת יוצרנו ובוראנו יתברך שמו ויתעלה, שיתנהג בהנהגה ישרה זו כל ימי השבוע ולתת בהנהגה זו נחת רוח ליוצרו ברוך הוא וברוך שמו, הן בהנהגת סתרת המחשבה, הן בהנהגת הדבור למעט בכל יכולתו, הן בהנהגות התמדת למודו יותר מימים שחלפו ועברו, הן בהנהגות כוונת התפלה או בברכת הנהגין וקיוצא, אף בהנהגת אכילה ומשגל, גם במשא ומתן שלו לעסוק בה על צד היתר, וזה ברור שמלאכת מחשבת ישרה כתורה יחשב, והבורא יתברך שמו ויתעלה ישתעשע בחדוש זה בפמליא שלו, גם יתעטר הוא יתברך שמו וכל פמליא שלו וכל נשמות הצדיקים שבגן עדן כמבואר בזה הקדוש הנ"ל, וחשב עם קונוהו כאלו חידש סתרי תורה על דרך האמת.

המשך פי"א בענין הרהור בשבת

לכן בין תבין את אשר לפניך וחוס נא על נפשך היקרה שישאר חלקך בקדוש ב"ה יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ובעם קדוש הישראלי, מנה מנה ותקיל במאזנים לעלות המה דברך ומחשבותיך בשבת קדש, דהיינו כן יבוא דברך אשר יצא מפך, טרם יוציאם יביאם לשקול במאזני שכלו, אם הדבור הוא של מצוה או מחשבה קדושה בדברי תורה או בעבודת הבורא ידבר ויחשב, אך אם יראה בעיני שכלו שהדבור אין בהם קדושה או מחשבה שאינה של קדושה שמור רגליך מלכד חס ושולם, והוי בורח מהם כמו שבורחין מן הדוב ומן הארי. ואין יתרון לאדם בכל עמלו ביום הקדוש, רק בירתא ה' כל היום, יהגו ורוממות אל בגרונם בשירות ותשבחות, ובתורתו יהגה יומם ולילה כמבואר במאמר הזהור הקדוש דפרשת בשלח ופרשת ויקהל הנ"ל, ודי בהערה זו.

פרק שנים עשר

אשרי אדם עוז לו ותושיה מתגלה, חידושי אורייתא אליבא דאמת. ואשרי מי שעמלו בתורה ומיגע את עצמו לחדש איזה דבר חידוש בתורה הקדושה לפי האמת, שבהחידוש זה בורא שמים החדשים וארץ החדשה כמבואר בזהור הקדוש, ונה זה בא למעלה בשער הניצוץ בסדר הלימוד, ומה גם בשבת קדש יום שיש בו מוסף, תקונים גדולים בעולמות העליונים מחידושו יותר ויותר, ועושין כבוד גדול לאביו בגן עדן בשביל זה. כמבואר בזהור הקדוש פרשת שלח (קעג, א) וזה לשונו, תא חזי כד עייל שבתא נשמתין נחתין לשרייתא על עמא קדישא ונשמתין דצדיקא [פירוש נשמות המתים שהן בגן עדן] סלקין לעילא, כד נפיק שבתא נשמתין סלקין אנון דשאריו עליהו דישאל ונשמתין נחתין אנון נשמתין דצדיקא. כיון דסלקין כלוהו נשמתין דשאריו עלייהו דישאל סלקי וקיימא בדיוקנא קמי מלכא קדישא, קודשא ב"ה שאיל לכלוהו מאי חדושא הוי לכו בההוא עלמא באורייתא, זכאה איהו מאן דחדושי דאורייתא אמרת קמיה, כמה חדוה עביד, קודשא ב"ה כניש לפמליא דיליה ואמר שמעו חדושי דאורייתא דאמרת נשמתא דא דפלגיא, וכולוהו מוקמי ההיא מלה בתרי מתיבתא, אינון לתתא וקודשא ב"ה לעילא חתים לההוא מלה כו', וכד שאיל לון קודשא ב"ה ולא תבין ושתקין, כדני חיות הקודש מה כתיב כו' [בא וראה כשנכנס השבת נשמות יורדות לשרות על העם הקדוש ונשמות הצדיקים שבגן עדן עולים למעלה, כשיצאה השבת הנשמות עולות אלו ששרו על ישראל ונשמות יורדות אלו נשמות הצדיקים, כיון שעלו כל הנשמות ששרו על ישראל עולים ועומדים בצורתם לפני המלך הקדוש, הקב"ה שואל

בקשת רבינו בצוואתו:

בקשתי היא במאד מאד שיקבעו בו שעור למוד בכל יום, ומבטיח אני אותם שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון,

ברכה משולשת

פרשת
ראה

שנת ה'תשפ"ה

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

עורך: הרב עוזיאל אדרי רב המרכז הרפואי סורוקה

שפע מאוצרות תבל

כמו כן יש לפרש כאן על אותו משקל, שאנחנו אומרים להקב"ה "ראה" בלשון "יחיד" "ראה אנכי נתן" ראה אתה נתן ומשפיע כל טוב לכל העולמות כולם, "לפניכם" בלשון "רבים" "לפניכם היום" (192). גימטריה (או"צ) (192). הרי בידך הכל, תפתח "לפנינו" את כל "אוצרות" תבל, "ברכה וקללה" (893). גימטריה "שצ"ח" (893). ראשי תיבות "שכח צ"ח" בבקשה שתשכח את הצ"ח קללות שבמשנה תורה בפרשת כי תבוא מאתנו ותבטל אותם מעלינו, ותשפיע לנו ולכל ישראל רוב טובה וברכה מאוצרות תבל לחיים טובים ולשלום, אמן.

הידושי תורה של 'הצדיק מרעננה' על ספר בראשית השמים והארץ החדשים שיבראו באותיות התורה בגאולה (א')

בחילופי וצירופי אותיות.

והנה צירופי אותיות אלו שנבראו בהן שמים וארץ, שהן הכוח והחיות של עשרה מאמרות שבהן נברא העולם, מתחשבים בכל רגע וישנם באופן תמידי ללא הפסק בתוך הנבראים עצמם, כביכול הקב"ה חוזר ואומר את העשרה מאמרות בכל רגע ללא הפסקה מאז בריאת העולם ועד היום, והם אלו שמהווים ומקיימים ומחזיקים אותם תעה ברגע זה שלא יחזור העולם לאפסות ואין, שנאמר 'תמחש בטובו בכל יום' (תמיד" מנחה מעשה בראשית).

כמבואר בספר התניא (שער היחוד והאמונה פ"ב). אותיות התבנית של עשרה מאמרות שבהן נברא העולם 'הי רקיע' וכו', הקב"ה כביכול חוזר ואומר אותם בכל רגע ללא הפסקה מאז בריאת העולם ועד היום, ובכך יורד שפע קודש אלוף תמידי, והבריאה לא חוזרת להיות אין ואפס כבתחילה קודם ששת ימי בראשית, ומתחדש תמיד בכל רגע 'דבר השם' שנבראים, כי ח"ו אם יחזור 'דבר השם' לעקרו ייפדר מהנברא אפילו לרגע העולם פשוט יחדל מלהתקיים ויתבטל ממצאותו לגמרי, ועל כן נדרש פעולה תמידית של עשרה מאמרות שהן 'דבר השם', הבורא את העולם מאין ליש בכל רגע ורגע מחדש, ומהווה ומחזיק ומקיים את הבריאה כולה.

אך הנה האותיות עצמם הם נשמות בני ישראל כמו שכתב בשל"ה הקדוש זי"עא (תורה ונבוכים פרשת תשא). "ישראל" נוטריקון "יש שישם יריבוא א'ותיות ל'תורה" (עין 'אור לשמים' פרשת קדושים). כל אות מהתורה היא נשמה לאחד מישראל.

ונשמות העולם שורשים מהעצמים והתגים שעל גבי האותיות, כמו שכתב האר"י"ל בספר הגלגלים פ"ה, ויעין שער הגלגלים הקדמה לה). בשבילי זה היה רבי עקיבא שבא מהגרים דורש על כל קוץ וקוץ שבאותיות תילי תילים של הלכות.

כאומרם ז"ל במסכת מנחות (כט, ב). אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו ירבונו של מלך מן מעקב ידך, פירש רש"י למה הוצרכת להוסיף עוד על האותיות כתרים ותגין. אמר לו הקב"ה למשה אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא נהג על יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות.

ואילו הנשמות של אותיות העולם, והנפש של שאר כל הברואים, שורש התהוותם מחילופי אותיות וצירופי אותיות שבהן נבראו בהם שמים וארץ. כמבואר בספר ציציה (פ"ב, ד). כ"ב אותיות יסוד קבועות בגלגל ברל"א שיערים, חזו גלגל פנים ואחור וכו'. וכל א"ב אותיות א"ב, "צירוף" פירושו החלפת חילופי אותיות וצירופים שונים של אותיות א"ב, "צירוף" פירושו החלפת אות מא"ב באחת מהאותיות שלאחריה. כלומר לאות הראשונה האות א' שב-כ"ב האותיות, ישנם כ"א צירופים ואפשרויות להחלפה. לאות ב' שלאחריה ישנם כ"א צירופים, וכן הלאה

'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה' (יא, כו). וידוע הדקדוק צריך להבין למה פתח הפסוק בלשון 'יחיד' - ראה" וסיים בלשון 'רבים' - לפניכם", ויבאר על פי דברי הלקטן שמעוני (סוף פרשת תצא ד"ה זכור). אמר הקב"ה לישראל אותן שתי זכירות שכתבתי לכם בתורה, הו' וזהירין בהן 'זכור אשר עשה לך עמלק ותמחה את זכר עמלק', אמר רבי ברכיה אמרו ישראל לפני הקב"ה ריבונו של עולם הכתבת לנו בתורתך 'זכור את אשר עשה לך עמלק', וכי רק לנו הוא עשה, ולא לך עשה, וכי לא התריב את עירך ושרף את היכלך ומקדשך ואתה אומר לנו 'זכור', אתה תזכור שאין שחנה לפני כיסא כבודך, אנו שחנה מצויה בנו.

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). פירש רש"י אין המקרא הזה אומר אלא דרשני, כמו שדרשוהו רבותינו ז"ל בשביל התורה שנקראת "ראשית" שנאמר 'ראשית דרכו' (משלי ח, כב). ובשביל ישראל שנקראו "ראשית" שנאמר 'ראשית תבואתו' (ירמיהו ג, א).

כמו שדרשו רז"ל במדרש רבה (פ"א, ד). העולם נברא בשביל התורה ובשביל ישראל. אילולי שצפה הקב"ה שאחר כ"ו דורות עתידין ישראל לקבל את התורה, לא היה כותב בתורה 'צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל'. אמר רבי בנאי העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ' (משלי ג, יט).

בשביל התורה שנקראת ראשית, יש לפרש על פי דברי המדרש על פסוק 'ואחיה אצלו אמן' (משלי ח, א). "אמן" מלשון "אומן", אמרה התורה בי נסתכל הקב"ה וברא את העולם. כאומרם ז"ל במדרש רבה (בראשית פ"א, א). רבי הושעיה רבה פתח ואמר 'ואחיה אצלו אמן' (משלי ח, א). אמרה תורה אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה. בנוהג שבעולם, מלך בשר ודם בונה פלטיין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא יש לו דיפתראות ופינאסקאות, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה שפשיץ. כך היה הקב"ה מבין בתורה, ובורא את העולם.

נמצא שבחכמה עילאה נברא העולם, והעולם נברא "בשביל" התורה, היינו בדרך ו"בשביל" הקדוש של תורתנו הקדושה, ששם צינור השפע של קדושת האותיות תורתנו הקדושה, וכל הברואים נתהוו מכ"ב האותיות הקדושות של התורה.

כמבואר בספר התניא (שער היחוד והאמונה פ"ב). בעשרה מאמרות נברא העולם הן כ"ב אותיות התורה הקדושה, שהן כ"ב המשכות שפע מלמעלה לא פחות ולא יותר, כי כך עלה בריצונו וזכמתו לתבשר לבשר את העולם בכ"ב המשכות בלבד, וצריך להבין אם כן כיצד התהווה מהם כל כך ריבוי עצום של נבראים שונים, אלא כי בכל אות ואות מכ"ב אותיות התורה יש המשכות חיות וכוח עליון פריט שאינן נמשך באות אחת, ולכן כל אות שונה בלמעלה, וכל הכוחות והחיות הנגלה בה, ובכללות יש גם בכל אות הפריט מלמעלה, ועל הכוחות והחיות הנגלה בה, ובכללות יש גם בכל אות פריטים הכלולים בתוכה "תנט"א" שהם ראשי תיבות 'ת'גים 'נ'יקוד ט'עמים א'ותיות', תוספת אורה וכוחות פריטים הנמשכים בה. והנה כאשר מחברים אותיות לתיבה אחת, על ידי צירופי אותיות אלו שנצטרפו כמה אורות, ונתגלה ונתברר אותם, בא לאור דולד, שלא בערך למד שהיה לפני שנצטרפו האותיות לתיבות כשכל אות הייתה לעצמה, כגון על ידי מאמר 'הי רקיע' נוצרו שבעה קופים ובכל רקיע ריבוי עצום של נבראים, בדרך של חילופי האותיות וצירופי האותיות, וכן בכל עשרה מאמרות כללות כוח המשכות וחיות האור, באו בסדר השתלשלות על ידי האות הראה מהארת האותיות, כדוגמת אור הירח הבא מאור השמש, עד למטה מטה לעולם הזה

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטישיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

להיות מתגדלן ונמתחין יותר.

והנה ידועים דברי המהר"ל מפראג זיע"א שהשם של האדם הוא מאותיות עצם הנשמה, כתב בספר 'תפארת ישראל' (לג). כל העליונים נבראו לשמש האדם שהוא העיקר בעולם, ולפיכך קריאת השם ראוי לאדם, שהיה קורא שם אל השם יתברך כפי אשר השם יתברך מתייחס אל האדם בעולם הנברא, ולכן קרא אותו בשם א"י בשם המיוחד ד' במה שהוא מיוחד שהוא נבדל מן הנמצאים, שהוא יתברך מתייחס לאדם מה שהוא אדון לו ומנהיג אותו. וכבר בארנו זה בחיבור בספר 'עבודת ה' (פכ"ה). ויאמר משה אל האלקים, ואמר לי מה שמו מה אמר אליהם' (בראשית ג, יג). מאד יש לתמוה מה שאלה היא זאת שישאלו ישראל מה שמו של הקב"ה שאין ספק כי ידעו שמו, ואין לא ידעו ישראל השם אשר היה מורגל בפי האבות. ונראה שכן אמר משה רבינו עליו השלום כי יאמרו ישראל אתה בא לגאול אותנו, תאמר לנו מה שמו המורה על הגאולה, צריך אתה לדעת איך הגאולה מסודרת מאתו יתברך, כי כל הדברים המסודרים מאתו נשמותיהם הקדושים מורים על פעולותיו, לכן איזה מן שמותיו מורה על הגאולה. קריאת 'השם' בשעת הברית הוא כבחינת 'הנשמה' של הילד, שהנשמה נתגלת על התינוק בשעת המילה, ונוהגין לקרוא אז את השם כי עיקר של הנשמה הקדושה נתגלה אז בעת המילה. וכמו שכתב בעל התניא זיע"א בשולחן ערוך הרב (מהדורא בתרא ס"ד ס"ב), עיקר תחילת כניסת הנשמה הקדושה היא בברית המילה.

וכן כתב המהרש"א במסכת ברכות (ז, ב). מנא לי דשמא גרים אמר רבי אליעזר דאמר קרא 'לכו ונפולות ה' אשר שם שמות בארץ' (תהלים מו, ט). אל תקרי שמות אלא שמות. שפעולות ה' על האדם בימי חייו נמשכים אחרי השם של אדם שהשם שניתן לו הוא גורם.

וכן כתב ה"חן יהוד'ע' במסכת יומא (לח, א). אמר בן עזאי 'בשמן יקראוך', במקומן יושיבוך, ומשלך יתנו לך, ואין אדם נוגע במקומו לחברו. נראה לי בסמיכתא דשמיא על פי מה שאמר האר"י בשער הגלגולים (כג). הנשמות הקדושות הן ניצוצות קדושה שכל אחת ואחת היא מניצוץ אבר פרטי שבאדם העליון הקדוש, ואמרו ר"ל על פסוק 'אשר שם שמות בארץ', אל תקרי שמות, אל תשמות. כפי מקום בחינת האדם שבאדם העליון, אשר מתכן חוצצו, כך כל אחת ואחת יש לה שם ידוע בפני עצמה, ונמצא כי היצר הרע שבאיש הזה, אינו כעין היצר הרע של האיש האחר, וכאשר גודל האדם, וקוראים לו אביו ואמו שם האדם העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משיב בפה השם ההוא המוכרח אל הנשמה האתא, והשם הזה נרשם למעלה בכיסא הכבוד כנודע, ולכן אמרו ר"ל שמו גרים. והוה טעם שרבי יהושע בן קרחה ורבי מאיר דהוו בדקי בשמא. והוה שנאמר 'בשמן' הראוי למוכרת לא נשמתך 'קראוך' אביך ואמך ואין קריאת השם באקראי ובהזדמן, 'ובמקומך' באור הקדושה למעלה 'וישיבוך' שהשם שלך הוא נרשם למעלה בכיסא הכבוד. או יבין על פי מה שאמר הרמב"ן ז"ל שאין לך אדם שאין שמו רמוז בתורה וכפי המקום שבו רמוז שמו בתורה כך כיהים מעשיו ומלאכתו וטבעו ומידותיו, ועל זה אמרו רבי מאיר בדיק בשמא שיהיה יודע לכוון ברוח הקודש מקום שם האדם בתורה ואז ידע מה הוא ומה עניינו, והוה שנאמר 'בשמן' הראוי לך לפי מידותיך וטבעך ועניינך 'קראוך', 'ובמקומך' בתורה 'וישיבוך' משם תהיה נודע ויכיר מה אתה ומה עניינך. או יבין 'בשמן' 'קראוך' אחר תחיית המתים שכל אחד יהיה נקרא בשם שהיה נקרא בו קודם שמת, 'ובמקומך' המוכן לך בגן עדן 'וישיבוך' שכל אדם מקומו מוכן לו בגן עדן עוד קודם שבא לעולם הזה, 'ואין אדם נוגע במקומו לחברו' פירוש אדם דהיינו צדיק חשוב אף על פי שלוקח שכר וחלק גן עדן של הרשע אינו נוגע בו אלא מחזירו לבעליו אחר שיעשה תשובה.

וכן כתב ה"בני יששכר" זיע"א בספר 'איגרא דכלה' (נח). יראה לי על פי מה שרדעו עשיק השם של האדם הוא שם הנשמה, וה' יתברך מזמין לאביו השם אשר יקראו לו.

המשך המאמר בשבוע הבא

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד יגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמיות בעוה"ז ובעוה"ב, וישיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

עד לאות ש' שיש לה צירוף אחד, וכך מגיעים לרל"צ צירופים.

וכמו שכתב בספר 'תולדות אהרן' (חוקת). הנה הבורא ברוך הוא ברא את העולם בתורה, היינו בפנימיות התורה. רק שראה שלא היו העולמות יכולים לקבל גדול הבהירות של פנימיות התורה ועשה לבוש להתורה היינו רל"צ חלופי אותיות א"ב. ובכל א"ב יש כ"ב אותיות ובהם שיצמם הבהירות כדי שיכולו העולמות לקבל הבהירות על ידי הלבוש.

וכן כתב בספר התניא בשער היחוד והאמונה (א). ואף שלא הוזכר שם "אבן" בעשרה מאמרות שבתורה, אף על פי כן נמשך חיות לאבן על ידי צירופים וחילופי אותיות והמגלגלות ברל"צ שערים גנים ואחור. ומכך נוצרו ונבראו בראים רבים כגון הדומם עצמו כמו אבן ועפר וכי' בחילופי דחילופי ותמורות דתמורות וכן בגימטריא של האותיות.

נמצא שהעולם נברא בכמה דרגות של אורות עליונים, בעשרה מאמרות שהן האור הגדול של כ"ב האותיות עצמן שהם נשמות ישראל בעצמם, ואילו נשמות הגרים הם התגין שעל גבי האותיות, מה שאין כן נשמות אומות העולם הן מאור קטן ביותר מרל"צ שערים של חילופי אותיות או מגמטריה, כל אחד לפי מה שיש בו קדושה מצומצמת יותר, נבראו מהן בראים פחותים יותר.

נמצא לפי זה שהעולם נברא מוגבל עם מידה וגבול, שלא היה העולם יכול להיות גדול יותר מכוח ההתהוות שהוא נברא, אלא כפי כוח וחיות אותיות תורתנו הקדושה שניתנו לו ולא יותר מזה, כ"ב אותיות וחילופי צירופי אותיות ברל"צ שערים וגימטריא כלבד.

וקשה על זה אומרם ז"ל מפני מה נקראת הקב"ה בשם הקדוש "שדי" על שאמר לעולם דיי", שכל ששתי ימי בראשית היו שמים וארץ גמתיחן והולכין עד שגמר מעשה הקב"ה ואמר להם די.

כאומרם ז"ל במדרש רבה (בראשית פ"ה, ח). רבי נתן בשם רבי אחא ורבי ברכיה בשם רבי יצחק אמר 'אני אל שדי' (בראשית לה, יא). אני שאמרתי לשמים וארץ די שאמלמך כן היו מותחים והולכין עד עכשיו.

וכאומרם ז"ל במסכת תהיגה (יב, א). אמר רב יהודה אמר רב בשעה שברא הקב"ה את העולם, הם מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגעו בו הקב"ה והעמידו, שנאמר 'עמודי שמים ירופפו ויתמחו מגעורו' (איוב כו, יא). אמר ריש לקיש מאי דכתיב 'אני אל שדי' (בראשית לה, יא). אני הוא שאמרתי לעולם די.

ולפי דברינו הנ"ל צריך להבין למה היה צורך לגעור בהם, והרי אינם יכולים לעבור את גבול התורה לגדול ולהתרחב יותר מכוח וחיות אותיות תורתנו הקדושה שניתנו להן, שכן כל ההתהוות הנבראים הן מהאותיות שהם מוגבלות לכמות מסוימת כנ"ל.

אך באמת לא קשה מדי שבאמת לא רצה הקב"ה שאפילו יגדלו ויתמחו כפי הכוח שניתן להם כפי גבול התורה דכתיב 'ארוכה מארץ מידה ורחבה מגי ים' (איוב ס, ט). ואולי על זה כיוון הנביא ישעיה מגעורו 'כי תורה חדשה מאתי תצא' (ישעיה נא, ד). שלכאורה תמוה, והרי אחד מעיקרי האמונה הוא, שלא תהיה תורה חדשה מאת הבורא יתברך, ולמה אמר 'תורה חדשה מאתי תצא'.

אך יש לומר שכונתו באמת לתורה שיכלילו בממד הר סיני, אך היא גדולה מהיפק עולם הזה, ועל כך אין עכשיו אפשרי בגדר אגביר להשיג. ואנחנו לעתיד לבוא כתיב 'כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה עומדים לפני נאום ה' כי יעצור זרעם ושמכם' (ישעיה סו, כב). היינו שהקב"ה יאמר ויגאים עוד הרבה דברי תורה ורוץ עולמיו שלא גילה אתה עדיו, ונבוא הגאולה הקב"ה יגלה לנו את שאר התורה וצפונותיה, וכאשר נתגלה כל התורה ממילא יתגדלו גם כן השמים והארץ יותר מעתה 'והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים' (ישעיה ל, כו). וכפי גדול האמית של התורה, כך יגדל העולם ומלואו שהו עניין תורה חדשה ושמים וארץ חדשים, מה שאין כן עתה כשעוד לא התגלה בעולם אלא רק מקצת מרזי התורה הקדושה על כן לא היו יכולים להיות השמים והארץ

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת ראה | גליון מס' 511

פנינה לפרשת ראה

על ידי עצמו ובין מה שהבטיח הקב"ה על ידי שליח או על ידי נביא, שמה שהקב"ה אומר בעצמו יכול לחזור בו, אבל מה שהוא אומר על ידי שליח הוא אינו חוזר בו, כדי שלא יאמרו שהשליח או הנביא שקר הוא.

ואם כן, אומר רבינו, כאן לגבי צדקה יש את אותו רעיון: אם אדם יתן צדקה והוא לא יתעשר - הוא תמיד יחשוב שהאחרים אשמים. שמא המקבל הוא אינו אדם שאכן ראוי לתת לו. וכך הוא יסרב לתת צדקה. אם הוא יתן תרומות ומעשרות לכהנים וללויים ולא יתעשר - יאמר שהם לא ראויים לקבל. לכן, גסן כאן, בוודאי שההבטחה תתקיים בכל מקרה, בדיוק כמו הבטחה שניתנת על ידי נביא או שליח ואם כן, מפני כך מותר לנסות ולבחון את הקב"ה במצות הצדקה.

על מצות הצדקה האמורה בפרשת השבוע, פרשת ראה, ידועים דברי חז"ל במסכת תענית דף ט, שמתור לנסות את הקב"ה. אדם מותר לתת צדקה ולנסות את הקב"ה אם הוא אכן יקיים בו "עשר בשביל שתתעשר". הגמרא דורשת זאת מדברי הפסוק (מלאכי ג'): "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אומר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די". הקב"ה אומר: ובחנוני נא בזאת - תבחנו אותי אם אני מקיים את ההבטחה לתת עושר למי שנותן צדקה.

מה באמת הסיבה שדווקא במצוה זו יש את העניין שמתור לבחון ולנסות את הקב"ה? מסביר רבינו הזרע שמשון: ידוע חידושו של הרמב"ם, שיש חילוק בין מה שהקב"ה מבטיח

סיפור לפרשת ראה

לו: מכור אותה והכנס את בתך לחופה. סרב העני לקחת את השרשרת ואמר לו: אדוני היקר חלילה לי לקחת ממך את המתנה שנתן לך המלך. חושש אני פן יודע הדבר למלך ויחשוב זאת לעלבון מצדך שנתת את מתנתו לאיזה עני. מחר אבוא לבית מסחרך ותתן לי את נדבתך. חייך רבי מרדכי ואמר אל העני: דע לך שכל כספי הוני ורכושי נתונים לי במתנה מאת המלך - איזה מלך? מלך מלכי המלכים. ואם יש לי רשות לתת מהוני לעניים מכספו של מלך עליון על אחת כמה וכמה שיכול אני לתת מתנת המלך בתור תמיכה

רבי מרדכי מייזל היה מחשובי ועשירי העיר פראג. רבי מרדכי היה חביב מאד על הקיסר ומכובד בעיניו. לאות כבוד ואהבה נתן לו הקיסר שרשרת זהב גדולה עם סמל המלכות ורבי מרדכי היה עונד את שרשרת זו על צווארו. פעם, כשהלך לטייל ברחובה של פראג, בא לקראתו עני אחד בן טובים והתאונן לפניו כי יש לו בת שהגיעה לפרקה ובידו אין אף פרוטה לפורטה. מישמש רבי מרדכי בכיסו ולא מצא מטבע הראוייה להתכבד. ואז הוריד רבי מרדכי מצווארו את שרשרת הזהב. נתן אותה לעני ואמר

מחמת חובותיו בכלא. אסור שהוא יישאר שם רגע אחד, ולכן בכזה מקרה אדם צריך לתת אפילו יותר מכפי יכולתו.

אם כן, אומר רבינו הזרע שמשון: כלפי החיוב הבסיסי אומרת התורה: נתון, אבל התורה מוסיפה ואומרת שלפעמים "נתן לו" לפי הצרכים המיוחדים של העני, ועל צדקה זו מזהירה התורה ואומרת וְלֹא יָרֵעַ לְבַבְךָ בְּתִתָּהּ לוֹ - אל תאמר מדוע עלי לתת יותר מהראוי לי לפי רכושי, והתורה מסיימת ואומרת: דַּע לֶךְ, אִם בְּכֹאֵלָה מִקְרִים מִיּוֹחָדִים תִּפְזֹר מִמּוֹנוֹךְ לְצַדָּקָה אֲפִילוֹ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁרָאוי לָךְ, תִּזְכֶּה לִשְׁכֹּר שֶׁל כִּי בְּגִלְל הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרָכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ.

זכות רבינו הזרע שמשון יגן עלינו להוושע בכל טוב

לעניים, קח נא את שרשרת הזהב כי בשעה זו נדבני לבי לתת לך זאת, ומי יודע אם מחר לעת כזאת תהיה לי רוח נדיבה זו... סיפור נפלא זה לוקח אותנו אל רעיון אותו אומר רבינו הזרע שמשון בפרשת השבוע, פרשת ראה, על דברי הפסוק (דברים טו, י): נָתַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יָרֵעַ לְבַבְךָ בְּתִתָּהּ לוֹ כִּי בְּגִלְל הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרָכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ. רבינו עומד על כפילות הלשון: נתון תתן והוא מסביר: יש שני מיני חיובים בצדקה: יש חיוב בסיסי שאדם צריך לתת כפי יכולתו הרי הקב"ה נתן לו את ממונו, ולכן עליו לתת כפי רכושו: מי שעשיר חייב לתת הרבה ומי שאין לו - נתון פחות.

זה החיוב הבסיסי. אבל יש חיוב נוסף: במקרה של צורך דחוף. למשל עני נמצא

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שנולד בהם מכח המעשה. ואומרו ורחמך העיר בזה שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי כמו כן יתנהג ה' עמו שאין ה' מרחם אלא לרחמן.

הקב"ה יבטל טבע האכזריות מרוצחי עיר הנדחת

ונתן לך רחמים ורחמך (יג, יח). כוונת מאמר זה כאן לפי שצוה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה

לקראת היארציית של הצדיק בעל התולדות שמשון וזרע שמשון זי"ע, ו' אלול.

כולם מתארגנים להנציח את זכרו, על ידי מגוון אפשרויות: שיעור מיוחד, הבאת לחיים, סעודת יארציית, תרומה, הדלקת נר, לספר לחברים על בעל ההילולא והישועות העצומות הטמונות בלימוד בספר הקדוש וכו'.

כולם יתברכו בכל הברכות בשפע עליון בסייעתא דשמיא. בני חיי ומזוני טב!!!

קול הישועות

פנינים ומזכרים השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון זי"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:

z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרום:

08-9979095

עימוד: פרונט - מ. מנדלזון' טל:

gmail.com@2455735 דוא"ל: 0504161728

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס <

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליונות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן

דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,

ישראל בן חיה אהובה חו"ג מלכה שושנה

בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק

פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,

ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,

שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה

מרסל בת פרוחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,

הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמות:

שירה לאה בת יעקב הכהן,

דבורה רות בת לייבל לואיס,

יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,

מרדכי בן שושנה, קלוידין מזל בת סול,

דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנקל בקרוב, ובני חיי ומזוני:

יצחק חי בן טובה,

חוה לאה בת פלורה,

מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע

ללמוד • להתענג • להושיע

יומא דהילולא

של בעל הזרע שמשון

הרב שמשון חיים נחמני

בן הרב נחמן מיכאל זי"ע

בתאריך: ו' אלול

תנצב"ה

ברכתו והבטחתו

ללומדים ולתומכים:

בני חיי ומזוני טבי

מתמשת לעיני אלפים

ורבבות.

הצטרפו ותזכו גם אתם.